Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

[Super Infortiato 2]

Bartolus <de Saxoferrato>

[Venedig], 30. Juni 1493

De legatis prestandis contra tabulas bonorum possessione petita

urn:nbn:de:bsz:31-319543

Visual Library

non aditā ⁊ petitur contra ta. Sed contra .ſ̃. de iniuſt. teſta. ⁊ .l. nam ⁊ ſi. verſi. rumpēdo. So. ꝙ tum ad contra ta. ſufficit tabulas eſſe ex quibus poſſit adiri hereditas tempore mortis: vt .ſ̃. e. l. proxi. vnde licet poſtea irritet̄ nō curat̄. Sed di ces tu que eſt ratio ꝙ cōtra ta. non requirit aditionem: ſed querela ſic. Rñ. vt dixi in .l. illud .ſ̃. .e. quia contra ta. petitur ad ſimilitudinē dicendi nullum quod poteſt fieri ante aditā hereditatem. Dicit̄ hic ꝙ querela h3 locum poſt petita3 bo. poſ. contra ta. Contra id quod eſt ruptū nō pōt vlterius rumpi vt dictum eſt. Rñ. licet ſit ruptum per ↄtra ta. de iure ꝓtorio: nō tñ eſt ruptū de iure ciuili. ideo nō pōt rūpi per querela3: vt h̄ in ſi. ¶ Itē op. ꝙ q̄rela d3 dari ſolum ↄtra heredem ſcriptu3: vt .l. i. ⁊ .l. circa .ſ̃. de inof. te. ſed h̄ dat̄ ↄtra ꝓteritu3. ergo ⁊c̄. So. h̄ ꝓteritus ſuccedit in locum heredis ſcripti qui totā hereditatē ab eo aduocauit: vt .ſ̃. e. l. emācipatꝰ in ꝓn. ideo pōt ↄtra eū dari q̄rela ſicut poſſet dari ↄtra fideicōmiſſarium vniuerſalem: vt .l. i. C. de inof. teſta.

Uideamus. ¶ Iſta ē tertia pars principalis ⁊ ſubdiuidit̄. primo ponit̄ q̄ſtio. ſcd̄o ponunt̄ due rōnes ad oſtendendū ꝙ collatio non hēat locū. tertio determinat collationē locū nō habere ꝑ aliā rationē nouā. ſcd̄a ibi: emācipatus nāq3. tertia ibi: ⁊ ꝟior. ⁊ breuiter. h. d. Inter eos qui diuerſo iure ſuccedūt nō h3 locū collatio. Itē qn̄ emācipatus nō facit iniuriā ſuo nō h3 locū collatio. h. d. In ꝟ. ⁊ hoc ſic ↄñs. ibi illi. ſ. caſui q ſequit̄. No. ex hoc .§. duo. ꝓmo ꝙ inter eos qui diuerſo iure ſuccedūt non h3 locū collatio. Scd̄o no. ꝙ qn̄ emācipatus nō facit iniuriā ſuo nō h3 locū collatio. ¶ Op. ad ꝓmū notabile ꝙ collatio h3 locū: vt .l. filius .ĩ. de colla. bo. Glo. ſol. pluribus modis. veritas eſt ꝙ ibi filius ſuus erat inſtitutus ⁊ adiuit de iure ciuili. ⁊ ſic emācipatus veniēs per ↄtra ta. ſibi fecit iniuriā: qa ibi aliud abſtulit cōtra teſtatoris voluntatē. Licet ergo ſm ꝟba ꝓtoris nō hēat locū collatio. tñ ſm equitatē ſceuole poſitam in .l. ſi filius habet locū. ſed h̄ nullam faciebat iniuriam filio exheredato ¶ Ite3 op. C. .e. l. ſi emancipati. So. ibi nullū fuit factu3 teſtamentum: h̄ ſic. vnde debet diſtingui an per emācipatum alteri fiat iniuria vel non.

Legata. ¶ Hec ē tertia pars. Legata pro dimidia preſtat emancipatus coniunctis perſonis ſuis nullo modo. hoc dicit in ſumma.

Si quis. ¶ Iſte .§. legit̄ in glo. multis modis. ꝓma ⁊ ſcd̄a lec. reprobant̄ in glo. ⁊ bene. quare vltimam lec. tene. Tex. ibi in ſi. exheredatus non eſſet. ſed inſtitutus: quia ſcriptis nō adeuntibus ſuccedens per ↄtra ta. preſtat legata liberis ⁊ parentibus. Uel dic ꝙ inſtitutus ſuccedens ex teſtō legata ꝓſtat omnibus ſm Dy. ⁊ Ja. de are.

a **Is qui filiū.** ¶ In hac .l. iuriſconſultus ponit tres caſus.

¶ De lega. ꝓſtā. Rub.

¶ De legatis preſtandis contra tabulas bonorum poſſeſſione petita.

b **Ic titulus.** ¶ Primo cōmendat edictū ⁊ ponit mentē edicti. ſcd̄o illud incipit exponere. ſcd̄a ibi: ⁊ generaliter vſq3 ad ſi. ⁊ eſt pulchra lex. Circa lege3 noſtra3 format glo. nr̄a aliquas .q. ¶ Op. .ĩ. e. l. .iij. §. ſi. So. id quod h̄ dr̄ ꝙ legata ꝓſtant̄ intellige. ſ. als̄ vtilia: ſecus ſi ſunt inutilia. ¶ Itē op. .ſ̃. de leg. iij. l. ij. So. legata relicta a ꝓterito nullo modo ꝓſtant̄: vt ibi. ſed legata relicta ab inſtituto ꝓſtant̄ qbuſda3 ꝑſonis ex vigore huius ti. Dicit̄ hic ꝙ legata preſtant̄. quero qua actiōe. Dicunt quidā iudicis officio. Alij actione ex teſtamento vtili ex vigore iſtius edicti: vel actione in factu3. tene quā vis. Dicit̄ hic dotis nomine. quero ad qd referat̄. Dicit glo. ad vxorē ⁊ ad viru3. Uides ergo ꝙ determinatio appoſita in ſi. refert̄ ad proxima. ſ. ad vxorem ⁊ ad virum non ad liberos ⁊ parentes. Simile in .l. heredes mei .§. i. .ſ̃. ad trebel.

Generaliter. ¶ Op. de .l. q̄ſitu3 .ſ̃. de teſta. So. ibi odium h̄ fauor. ¶ Item op. ⁊ videt̄ ꝙ infinitas nō debeat tollerari: vt .l. ſi. C. de ſacroſan. eccle. So. vt no. Cy. C. de ſen. que pro eo qđ intereſt circa cōtraria. ⁊ per Dy. in .l. ſi finita .ĩ. de dā. infec. ⁊ ibi plene dixi. Dicit̄ hic ꝙ parētes ⁊ liberi vocant̄ vſq3 in infinitū. ↄtra immo parētes vſq3 ad tritauū. ⁊ liberi vſq3 ad trinepote3: vt .l. iuriſcōſultus .§. parentes .ĩ. de gradi. quid dicemus. Poſſumus dicere ſic. qn̄ tractatur de fauore d3 accipi in infinitum: vt h̄. ⁊ ſic ex quadam larga ⁊ impropria ſignificatiōe. Sed ſi nō tractaremus de fauore accipiemus ſtricte ⁊ ꝓprie: vt dicit̄ in .d. §. parentes. Itē dicit̄ hic ꝙ non diſtinguitur deſcendant a maſculo vel a femina. cōtra in .l. ſi illud .§. ad teſtamenta .ſ̃. ti. i. So. per edictū de cōtra ta. diſtinguit̄ teſtm̄ mulieris a teſtō viroꝝ. ſecus in edicto de leg. preſtan.

a **Ed ſi mortis.** ¶ In tex. ibi excepte non ſunt. ſ. ꝑſone. in q̄s eſt collata donatio cauſa mortis. No. h̄ ꝙ rupto teſtō rumpitur donatio cauſa mortis: quod tene mēti quod intelligo ſi donatio cauſa mortis ex teſtō dependeret. alias ſecus per ea que habuiſtis no. in .l. poſt le. in ſi. .ſ̃. de his qui. vt indig. ⁊ .ſ̃. de inof. teſta. l. etiam. ⁊ facit. C. de col. l. i. ⁊ quod ibi no.

Hoc aūt ſolū. ¶ Hic eſt no. §. ⁊ nota tex. ibi nec enim q̄rimus ⁊c̄. ¶ Op. ad hūc .§. de .§. item ſi qs .ĩ. ꝓxi. vide glo. iij. in .§. in adoptionē. So. vt ibi patet ex ↄcor. Itē ibi ſed ſi heres. dicit Dy. illud regulare iſtud caſuale. vbi inſpicitur cui d3 acqri nō cui relinquit̄. ſo. glo. vno modo h̄. alio modo in .§. item ſi qs. ⁊ illa ꝟa. Quare dic ꝙ nō debemus inſpicere cui acquirit̄ ex diſpoſitiōe legali: vt h̄. ſed debemus inſpicere cui querit̄ ex diſpoſitione teſtatoris: vt ibi. qđ no. ad multa. Dicit ſtatutū ſi qs ↄtraxit cū exbānito puniat̄ in cētū. ego ↄtraxi cū ſuo vel filio exbāniti: ita ꝙ q̄rit̄ exbānito: certe nō punior: qa inſpicit̄ cū quo cōtraho nō cui q̄rit̄ ex diſpoſitiōe legis. Sed ſi cōtraherē cū aliquo q ↄtraheret ꝓcuratorio noīe eius vel hoc ageret̄ iter nos: vt exbānito q̄reret̄ tunc punirer: qa videor cū exbānito ↄtrahere ⁊ inſpicit̄ cui q̄rat̄ ex diſpoſitiōe hoīs: vt dixi qđ tene mēti. Itē op. dr̄ h̄ in ꝟ. ſ3 ſi ↄiūctu3. ꝙ portio deficiēs nō accreſcit cōiūcto. Cōtra. C. de cadu. tol. §. i ꝓmo. ⁊ .§. pro ſcd̄o. ⁊ .l. re ↄiūcti .ſ̃. de le. .iij. So. portio deficiens nō accreſcit ei q de iure ſpāli ad legatū admittit̄: vt h̄. ⁊ .l. mulieri ⁊ ticio .ſ̃. de ↄdi. ⁊ demō. ⁊ ibi dixi in .l. re ↄiuncti.

c **Um propter.** Ibi bonoꝝ poſſeſ. ⁊ ideo cū hic legata vtilia ꝑdant̄ ratione ꝓteriti ideo ipſe cautionē ꝓſtat. ſecus ſi ꝑ

pter aliū timorē fuiſſet omiſſa aditio:vt.ꝭ.e.l.ſʒ ⁊ ſi pro dote.§.fi.⁊ ibi no. ¶ Ex hac.l.no.ꝙ diſpenſatio facta circa vnū defectū nō porrigiť ad aliū. ¶ Scđo no.hunc tex.ad.q.quā vidi iudex ſup alienatiōe rei minoris interponit decretū dicēs p̄dicte alienatiōi meā auctoritatē ⁊ decretuʒ īterpono ſi ⁊ q̄tenus de iure,ꝓceſſit.opponebať ꝙ alienatio nō valebat:qa ante decretū alienatio nō valebat[a]:qa ſine iudicis auctoritate ⁊ iudex īterpoſuit auctoritatē ſi ⁊ q̄tenus de iure ꝓceſſit.ſʒ dixi aliter ꝙ illa v̄ba ſi ⁊ q̄tenus de iure ꝓceſſit debēt intelligi.ſ.alias p̄ter decretum vel edictū decreti.q̄re iudex defectū decreti intēdit ſupplere.⁊ hoc probatur in hoc tex.tene menti.

a Vim ꝓ ꝓter ſi valebat. Et vide qđ no. bar. in.l.ſed ſi ꝯditionalis. de auctu.⁊ bal.i.l.i.C.qui ad mit. in pe..col.⁊ de decreto ꝯditionali vid tex. ⁊ ibi bal.i.l.fi. in p̄n.C. de teſt.ma.⁊ cū bar.tranſit Angel. ⁊ Imo.in.l.iudex in fi. de re iudi.

Iliū. Petita bo.poſ. ꝯtra ta.relicta a pupillo debentur exceptis pſonis.relicta a ſubſtituto debenť oib[9]ſalua rōne falcidie.h.d. ¶ Op.duob[9] modis rupto teſtō de iure ciuili non vʒ ſubſtitutio pupillaris:vt.l.papinianus.§.ſʒ ⁊ īpuberis.ſ.d inoſ.te.So.rupto teſtō de iure ciuili nō vʒ ſubſtitutio pupillaris:vt ibi.ſecus ſi cōtra ta.vt h.⁊.l.ex duob[9].§.fi.ſ.de vul.⁊ pupil. ¶ Itē op.dř h ꝙ ſubſtitutus p̄ſtat legata oibus.ꝯtra:vt.l.fi.§.fi.ſ.de le.iij.So.glo.ꝙ h intelligiť ſm illā legeʒ poſitaʒ h in glo.que incipit ſic ecōuerſo.Sʒ iſta opi.eſt falſa ſm Ja.de are.⁊ ſequēs opi.poſita in glo.eſt v̄iſſima.Alia ſo.eſt ꝙ ibi de legatis relictis a pupillo.h de relictis a ſubſtituto.⁊ iſta ē v̄a:vt dicit Ja.de are.rō eſt:qa gradus ſubſtitutionis non fuit īpugnatus.Et pro declaratione Ja.de are.diſtinguit:aut īpubes inſtitutus adiuit:aut venit p cōtra ta.bn̄ficio p̄teriti. Primo caſu p̄ſtat oib[9]:vt.l.ſi ex duob[9] in p̄n.ſ.ti.i.Aut venit per ꝯtra ta.⁊ tūc aut per ꝯtra ta.eius portio eſt minuta:aut non eſt aucta.Si eſt minuta: tūc legata relicta ab eo debenť certis pſonis tm̄. legata v̄o relicta a ſubſtituto debenť oib[9]:vt h dř in tex.hita rōne diminutiōis facta:qa legata diminuta p̄ſtabunť ſicut eſt portio diminuta:vt .l.filiuʒ.§.legata.ſ.ti.i.⁊.l.fi.ſ.de vul.⁊ pupil.⁊ .l.fi.in fi.ſ.de leg.iij.Itē ſi eius portio nō eſt aucta nec minuta per hāc.l.Si v̄o eius portio eſt aucta.⁊ tūc aut q̄ris de relictis a pupillo:aut de relictis a ſubſtituto. Primo caſu relicta a pupillo vſqʒ ad eā q̄titatē quā hʒ ex voluntate defuncti debenť oibus[b].in eo v̄o quod vltra accepit per ꝯtra tab.debenť tm̄ coniunctis pſonis:vt.l.fi.in prin.ſ.de leg.iij.ſcđo caſu relicta a ſubſtituto debenť omnibus indiſtincte vt h in fi. Ratio quia gradus ſubſtitutionis non eſt impugnandus:vt.ꝭ.eo.l.ſed ⁊ ſi pro dote.§.non omnia.

b Ilium ſ d̄benť oib[9]. Vide bal.⁊ imol.i.l.ij.§.fi.ꝭ.d vul.⁊ pupil.

Oibus. ¶ Hic vř caſus vel quaſi caſus vnius difficilis.q.quaʒ format glo.in.l.maximū vitiū.ante fi.C.de li.p̄.nā auc̄.ex cā.dicit ꝙ q̄tū ad heredis inſtitutionē teſtm̄ eſt ruptū ⁊c̄.nā q̄rit glo.h vtrū legata relicta filio p̄terito qui teſtm̄ rūpit debeanť per auc̄.ex cau.⁊ ſunt opi.iter gloſatores.Mar.ſil. diſputauit hanc.q.⁊ determinauit ꝙ nō debeanť iſta legata per has rōnes. Ille qui teſtm̄ impugnat nō eſt dignus ex eo aliqd ꝯſequi[c]:vt.ſ.de inoſ.te.l.pap̄.§.meminiſſe.⁊.l.q̄ſitū.de acqui. here. cū iſtud erat in p̄tāte ſua nō improbare teſtm̄:ſʒ poterat approbare:vt.l.filio p̄terito.ſ.de iniuſ.teſta.ergo ⁊c̄. Iteʒ ponit alias rōnes q̄s recitat Cy.in auc̄.ex cau.C.de li.pre.⁊ ibi Cy. tenet ꝙ debentur ex vigore illius auc̄.ex cau.Nec ob.ꝙ teſtm̄ impugnat:qa nō petunt legata actione ex teſtō:ſed ꝯditione ex lege.ſed ꝙ petať ꝯditione ex lege eſt ꝯtra caſum in corpore vn̄ ſumitur illa

c ¶ Oibus. aliqd ꝯſeq. Et iſta doctrina fallit qn̄ tractaretur de dāno vitando.l.q rome.§.ſeꝛa.⁊ ibi no. de ver.obli.

auc̄.dicit enim tanquā nō ſit reſciſſum obtineat teſtm̄.⁊ ſic petiť actione ex teſtō tanq̄ non ſit reſciſſum.Itē pro hoc facit q̄ð no.ſ.e.l.i.in prin. vbi reſciſſo teſtō per ꝯtra ta.preſtanť legata actione ex teſtō vtili.Et ideo credo opi.Mar.ſil. eſſe v̄iorem ⁊ dico eſſe caſum h.nā oibus cōſeruantur legata.ſ.qui nō veniunt ꝯtra ta.ita in.d. auc̄.ex cau.legata firma permanent.ſ.his qui teſtamentū nō impugnant.pro hoc.ſ.ſi qs omiſ. cau.teſta.l.ſi non ſolum.§.i.quas leges teneas: quia ipſas non allegat Mar.ſil.

Si quis bonorū. Gl.op.ſ.d cō.iſti.l. mulier.§.i.vbi ſufficit teſtm̄ eē de fcō.Dic ꝙ ibi fiebat ſm voluntatē teſtatoris.h ecōtra.Item ſi ſufficit ad cōmodū nō aūt ad icōmodū. ¶ Iteʒ op.ꝯtra hāc.l.⁊ vř ꝙ bo.poſ.cōtra ta.petita ab vno etiā de his qui nō deberent admitti debeat ꝓdeſſe oibus:vt.l.poſthumo.§.ſi qs ex his.ſ. de inoſ.te. Pōt dici ꝙ h petijt ꝯtra ta.nō tn̄ ꝓduxit ad fi.[d] Vel melius aliud in ꝯtra ta.vbi petitio facta ab vno qui nō deberet admitti non ꝓdeſt oib[9].ſed aliud in q̄rela.ratio qa bo.poſ.cōtra ta.nō petiť nec tribuiť cū illa ſolēnitate[e] qua petiť q̄rela.Hāc ſol.ponit glo.in.l.ſi ſuus.ꝭ.de bo.poſ.ſm ta. ¶ Quero dicit ſtatutuʒ ꝙ ſi quis ceſſerit actionē alicui nobili cadat a iure ſuo.ponamus ꝙ aliquis ceſſit qui cedere non poterat vł ceſſio fuit inutilis cadet ne a iure ſuo.Hic eſt tex.ꝙ nō[f].quod tene menti.facit.ſ.ti.i.l.nō putauit.§.non quruis.⁊.ꝭ.de ver. obli.l.cōtinuus .§.antepe.quod tene menti.

d ¶ Si quis bonoꝝ.pro. duxit ad fi. Cuius ꝯtrū hic inuit iſte tex.in p̄n.iūcto ver.non ſolū.naʒ vbi petitio hui[9] bo.poſſeſ.hʒ effectum petens ꝑdit legatū vt h.in ver.nō ſolū. ſed in p̄n.diciť ꝙ ſi ille cui nō cōpetebat bono. poſ.eā petiit ⁊ accepit tn̄ nō ꝑdit legatuʒ q̄ ſequiť ꝙ nō hʒ effectum.

e ¶ Solēnitate. Per bal.i.l.fi.ad fi.C.d fide. liber.⁊ ro.i.l.ſi tici[9].de ver. obliga.

f ¶ Qđ nō. Qđ ſcm̄ nō vʒ nō p̄iudicat p hoc:qꝛ nō ſufficit d facto facere ꝯtra vt qs incidat in penam.vt no. bar.plene in .l.vbi pactū .C.d tr̄ſac. ⁊ h adđ bal. in.d.l.qd ꝗ .§.cū aūt.cū ibi no.ſ.de infa.⁊ quod no.bal. in.l. .i.§.fi.ſ. qđ quiſqʒ iu.

Si legata. Contra.ꝭ.eo.l.fi.So.vt ibi incontinenti dicam.

Sed ſi portio. Hic eſt no. caſus. ¶ No.tex. ibi cū hereditates ⁊c̄.vides ergo ꝙ v̄ba que loquunť de legatis ⁊ fideicōmiſſis trahunť ad hereditatē vt h.⁊ hēmus tex.in.l.i.de v̄b.ſi. q̄ð eſt vtile ad multa. ¶ Item no.ex hoc.§.ꝙ hereditas deferť pleniore honore.nā auc̄.vt cū de ap. cog.§.aliud.noluit ꝙ fili[9] reſtitueret ⁊ hēret iure hereditario.ita dicit glo.Itē dicūt doc.non ſolum eſt honor:ſed cōmodū:qa alijs inſtitutis vniuerſaliter non adeuntib[9] accreſcit ſibi:vt.l.i. .§.ſi ex fundo.ſ.de here.inſti.ideo iure inſtitutionis dʒ hēre.Sed pone ſcriptū eſt relinquo filio meo centū iure inſtitutionis an valeat.Dicebat qdā aduocatus ꝙ nō:qa nihil eſt dicere iure inſtitutionis niſi dicat ⁊ in his eum heredē inſtituo.Sed truffa eſt qa tm̄ eſt dicere iure īſtitutionis:q̄tuʒ heredē inſtituo vt hac glo.⁊ tex.in corpore auc̄.vt cū de ap.cog.§.aliud.Itē ſi dico inſtituo ſufficit:licet non dico heredes:vt.l. .i.ante fi.ſ.de here.inſti. ¶ Quero dicit teſtator relinquo filie mee centum pro ſua parte. ⁊ falcidia an videť eſſe relictum iure inſtitutionis non dico[g] nunc cogitabitis.

Ad eum. De hoc.§.ad eum.dicam.ꝭ. l.proxima.

Is aūt cui portio. Finis huius.§.cōtradicit de v̄bo ad v̄bū.ſ.e.l.ſi legata.vbi portio liberoꝝ nō augeť per hoc ꝙ extnei non preſtanť.Ad hoc cōtrariū glo.dat plures ſol. Vna ſo.eſt vt dicamus nō prodeſt iure accreſcēdi vt ibi.ſed iure nō decreſcēdi ſic vt h.Alij dicunt ꝙ ibi erāt cōiūcti.h diſiūcti.ſed iſtā reprobat glo. per.l.iij.§.ſed ſi ꝯiūcti.ſ.e. Alij ꝙ ibi ſit q̄ð.ſed nō ſoluiť. ¶ Vltima ſo.eſt ꝙ h legatū erat indiuiduū ibi diuiduū. Teneas aliā ex duabus.vel

g ¶ Sed ſi portio.nō dico.vide bar. in auc̄.vn̄ ſi parēs.C.de inoſ.te.q dicit ꝙ videť relictuʒ iure inſti.⁊ bal.i .l. habitatio .C.de ipu.i .iiij.col.

ꝙ h erãt legatarij re ꝯiũcti.⁊ ideo ꝑ ius nõ decreſcẽdi ꝓdeſt ꝙ ex̃neis nõ dat. Uel tene ꝙ h ſit legatũ ĩdiuiduũ. Uel ex glo.dic ꝙ ibi p̃ſtanſ legata ab eo q venit ꝑ cõtra ta.⁊ ſic ꝯtra volũtatẽ deſũcti.⁊ ſic dȝ minus grauari. Sȝ hic p̃ſtanſ ab eo cui ſuaſ portio ex volũtate deſũcti.⁊ iõ in plus põt grauari.ibi ſecus. ℂ Ex p̃dictis no. ꝙ ille q hȝ legatũ de iure ſpãli hȝ ius nõ decreſcẽdi: licet nõ hẽat ius accreſcẽdi.dixi plene in.l.re ꝯiũcti.ſ̃.de le.iij. ℂ Itẽ op.ſ̃.e.l.ſi ex duob⁹.§.ſȝ ⁊ illud. Dicit glo.p̃terit⁹ ⁊ inſtitut⁹ erãt emãcipati: h iſtitut⁹ erat in ptãte nihil vȝ: q: idẽ eſt ibi in iſtituto q eſt in ptãte qđ eſt in emãcipato: vt.d. .l.ſi ex duobus.§.qđ ſi is. Sed dic ꝙ ibi hereditatẽ adiuit hic nõ.ſed bñficio pretoris eſt ei portio conſeruata.

a **Aluius.** ℂ Ubi qb⁹ legatũ vl' portio hereditatis ꝯſeruaſ vltra virilez nõ admittunſ.h.d.cum.l.ſe. Uolo ꝙ cogitetis vtrũ auc̃.ex cã.⁊ ẽt tex.in corpe vñ ſumiſ poſſit limitari: vt qđ dicit cetera firma remanẽt limiteſ⁹ hoc mõ dũ tñ legatarij vel fideicõmiſſarij non hẽant plus q̃ heres p̃teritus vel exheredatus: vt.ſ̃.e.l.filiũ.§.ad eũ q teſtm̃ rumpit ꝑ hanc.l. Nã ꝯtra ta.eo iure eoqȝ ordine daſ quo teſtamẽtũ rũpiſ de iure ciuili: vt.ſ̃.ti.i.l.i.poſt p̃ncipiũ.⁊.l.ſi i adoptõez.§.ſi.vtrũ hoc ſit vex cogitabitis.

b **Irilem.**

Si quis ex libe. Op.gl.⁊ vſ ꝙ nõ poſſit cõſeruari vtrũqȝ: vt .j.e.l.bonoꝝ in poſſeſſio.in ſi. Glo.dat p̃ſes ſo. vna ꝙ h loquiſ in his q pñt petere ꝯtra ta.ibi nõ.nec ẽ v̾a: qa q̃liter pp hoc eẽnt deterioris ꝯditiõis. Alij ꝙ h adiuit hereditatẽ ibi nõ. h nõ eſt v̾a: qa nec pp hoc eſſent deterioris cõditiõis. Quare glo.dicit ꝙ illa.l.dȝ ĩtelligi ſm̃ iſtã: vt nõ debeãt habere legata.ſ.vltra virilem: vt hic.

Si adierit. ℂ Op.ꝙ libertates nõ ꝯperãt rupto teſtõ: vt.l.paꝑ.§ ſi ex cã .ſ̃.de inof.te. So.ibi rũpiſ per q̃relã. h ꝑ ꝯtra ta.⁊ ſic remanet teſtm̃ validũ de iure ciuili. ℂ Itẽ op.de.l.null⁹ b .j.de re.iur. So.in p̃iudiciũ alteri⁹ nõ põt qs vti iuſ ſuo: vt h.ſȝ ſi nõ p̃iudicat alij: tũc põt vti iure ſuo. ℂ Ultimo no.iſtũ.§.ad materiã ꝓteſtatõis vt dicit gl.de q̃ dic vt dixi i ãno.l.de pupillo.§.ſi qs ipſi p̃tori.j.de no.ope.nun.

Cũ aũt. c ℂ Diciſ h ſi plus ſit relictũ q̃ ſit virilis: daſ actio.ꝯtra.ſ̃.e.l.viril.§.ſi qs. Glo.ſol.tene menti in ver.nõ ſolũ.ꝙ illa v̾ba cẽtũ relinquo pro dote.intelligunſ ſiue relinquaſ dos ſiue aliqd aliud pro dote: vt hic dicitur.tene menti.

a **Ed et ſi pro dote.**

Si nurui. ℂ Querit gl.qñ dos nõ põt peti nõ vȝ legatũ.ſȝ an valebit cũ poterit peti. Dicit gl.ꝙ ſic: vt.l.ſub ꝯditiõe.j.de ſo. Sȝ nõne iſtud vſ ꝯtra regulã cato.q̃ ĩpedit legata inutilia ꝯfirmari: vt.l.i.ſ̃.de re.cato. Poſſum⁹ dicere ꝙ legatũ ꝓ dote eſt ꝯditiõale.ergo regu.ca.nõ hȝ locũ: vt.l.i.ſ̃.de re.cato. Iſta ſo.nõ vſ v̾a: q: iſta ẽ ꝯditio tacita q̃ nõ ĩpedit qn ſit loc⁹ regſe ca.vt.l.ſi optio.de opt.le.⁊ no.ĩ.l.i.ſ̃.de re.cato.q̃re ſolue ꝙ h erat legatũ nullũ: qa mr̃imoniũ ꝯſtabat aduerſus quẽ defectũ teſtator nõ potuit ꝓuidere.iõ reg.ca.nõ hȝ locũ ſicut qñ legatũ ẽ nullũ ex pſona ei⁹ cui relinqſ: vt plene hũiſtis no.ĩ.l.i.ſ̃.de re.cato. Scđo q̃rit gl.qd ſi ꝯſtãte mr̃imonio daſ actio. Dicit gl.ꝙ qñ maritus ẽ exhr̃datus: vt.l.ſi ꝯſtãte.§.i.ſ̃.ſo.ma. Sȝ videre: lȝ vir ſit exhr̃dat⁹ tñ actio mulieri nõ daſ: vt.l.ij.ĩ p̃n.ſ̃.de do.p̃le.ſȝ marito hñ daſ vtil' actio fami.her.vñ expoſitio glo.nõ ẽ hõa.q̃re dic ꝙ deſ eo caſu quo ſocer vel hr̃des v̾gũt ad inopiã: quo caſu daſ actio mulieri ꝯſtãte mr̃imonio: vt.l.ſi conſtante.§.i.ſ̃.ſolu.matri.⁊ ibi ita intellexi hunc.§.

Nõ oĩa. ℂ Iſte ẽ difficilis.§.⁊ põit multos caſus.ea legata debenſ ex hoc edicto q̃ ſũt relicta ab eo gradu ꝯtra quẽ petita ẽ bo.poſ.ſi pp timorẽ bo.poſ.ꝯtra ta.nulla efficianſ.ſȝ ſi alias de iure cõi debebunſ ẽt legata ab alio capite.h.d.vſqȝ ad.l.nõnũq̃ ⁊ diuidiſ ĩ duas ptes.p̃mo põit duo dicta ĩ gñe obſcuſ. ſcđo illa dclarat ꝑ multos caſus vſqȝ ad.l.nõnũq̃. Scđa ibi: vt ecce p̃ſtãda ſũt.exẽpluȝ h pȝ ĩ vltio rñſo hui⁹.l. Sȝ exẽpla p̃cedẽtis dci patẽt ĩ oĩb⁹ alijs rñſis.⁊.l.ſe.vſqȝ ad .l.nõnũq̃.ĩ v̾.iul. Tex.ibi data ſũt: qa ꝯ gradũ iſtitutoꝝ potuit peti ꝯtra ta.⁊ ſi repudiauerint videnſ repudiaſſe timore p̃teriti.ergo ⁊c̃.vt.ſ̃.e.l.iij.ĩ ſi.cũ.l.ſe. Itẽ ibi a ſequẽti nõ relicta a p̃mo gradu: qa ĩſtituti omiſerũt ꝓpter mortẽ nõ timore preteriti ſeu bo.poſ.ꝯtra ta. In v̾.ꝙ ſi poſt mortẽ: ibi relicta ſũt.q̃re nõ ſũt excluſi a timore p̃teriti: ſȝ morte p̃uẽti. In.l.at vbi.tex.ibi data ſũt: qa timore p̃teriti videnſ repudiaſſe.⁊ ſi adiuiſſent ſubſtitut⁹ excluderẽſ: vt.l.poſt aditã.C.đ ĩpub.⁊ ali.ſubſti.⁊ iõ legata relicta ab eo nõ debenſ cũ de iure cõi nõ deberenſ cõtra ta. In.l.ſiue: ibi nõ omiſerint: ſȝ deceſſerint hr̃ditate nõ adita petita ĩã ꝯtra ta.ꝑ filiũ ſm̃ Ia.de are. Item ibi hr̃ditatẽ.nã cũ timore p̃teriti ĩſtitutus omiſiſſet ille q petijt ꝯtra ta.ſuccedit in locũ eius: vt.ſ̃.ti.i.l.cũ emancipatus in p̃n.iõ habeſ ꝑinde acſi ĩſtitutus nõ adiuiſſet q̃tũ ad legata. ℂ Quero q̃ ſit rõ diuerſitatis ĩter iſtos caſus. Rñ.collige rões ex additiõib⁹ q̃s dedi circa tex. ℂ Op. ad v̾.ꝙ ſi neqȝ.dſ h ꝙ ſi null⁹ ſupeſt ſuccedit ab ĩteſtato. Cõtra ſufficit ta.extare tꝑe mortis vt poſſit peti bo.poſ. ꝯtra ta.vt.ſ̃.ti.i.l.quod vulgo. So.veꝝ ẽ ſi hr̃ditas põt adiri.ſȝ h nõ potuit adiri: qa nec ĩſtitutus nec ſubſtitut⁹ ſuperat. ℂ Sȝ ꝯtra lȝ nullus ex ĩſtitutis ſupeſt: tñ tranſmittiſ ad hr̃dẽ ſuuȝ: vt.l.illud ĩ ſi.ſ̃.ti.i.maxie hodie ius deliberãdi: vt.l.cũ ãtiqorib⁹.C.de iur.deli. Dicit gl.ĩtelligo h qñ ſupeſt aliqs ex inſtitutis ſeu ſubſtitutis nec ad hr̃des trãſit ius adeũdi. Si enĩ ius adeũdi trãſiret ꝑinde ẽ acſi ſupeſſent: vt.j.de re iudi.l.in his.§.nõ debes. ita dicit glo.quã no.ad.q.teſtator ſubſtituit heredi ſuo vulgariter ſi hr̃s nõ erit talis hr̃s eſto inſtitutus nõ erat hr̃s: ſȝ trãſmittit ius deliberãdi ꝑ.l.cũ ãtiqoribus.vel ẽ de caſibus in qbus hr̃ditas nõ adita trãſmittiſ.q̃ro qs p̃feraſ vel ſubſtitutus vel hr̃des illius ĩſtituti. Iſta glo. vſ velle ꝙ p̃feranſ hr̃des illius ĩſtituti.qđ puto v̾iſſimũ: qa iſta v̾ba ſi nõ erit hr̃s ſubaudit lex vel aliũ miniſterio ſuo hr̃dẽ nõ fecerit: vt.l.ſi p̃ſfami.ſ̃.de here.inſti. Si ergo trãſmittit ius deliberãdi vel alio caſu ius adeũdi facit aliũ heredẽ miſterio ſuo.⁊ ita determinaui ĩ materia de vulg.ſub.⁊ ẽ meũ dubiũ.⁊ gl.h determinat. ℂ Op. de ſi.huius.l.ad p̃n. Glo.rñdet ⁊ bñ. Debes ĩtelligere ꝙ in ſi.l.ſubſtituti omiſerũt hereditatẽ p̃uẽti morte: vñ legata irritanſ nõ ꝑ ꝯtra ta.ſȝ alias de iure cõi.iõ nõ debenſ: vt.ſ̃.e.l.iij.in ſi.ſȝ in p̃n.ſubſtituti omiſerũt timore p̃teriti. Itẽ videnſ a ſubſtituto deberi: qa legata relicta ab inſtituto videnſ repetita a ſubſtituto: vt.l.lȝ.ſ̃.de le. .i.dicit glo.ĩtellige ꝙ erat caſus in quo illa repetitio nõ videſ fcã. ℂ Quero qd in dubio.an ſubſtitutus videſ repudiare timore p̃teriti vel q erat alias repeturus. Dicit glo.videſ repudiare timore p̃teriti: vt hac.l.ita dicit gl. ℂ Ultimo Dy.ꝓ declaratiõe diſtinguit.aut tẽpore mortis ſuꝑuiuit inſtitutus ⁊ ſubſtitutus. aut inſtitutus tñ.aut ſubſtitutus tñ.aut neuter. Primo caſu qñ vterqȝ viuit aut inſtitutus ẽ excluſus repudiatiõe aut ꝯditionis defectu aut alio caſu. Si repudiatiõe debenſ ſolũ legata relicta ab ĩſtituto: ut h.⁊.l.at ubi.⁊.l.ſiue autẽ.aut eſt excluſus ꝯditiõis defectu.⁊ tũc aut erat ꝯditio caſualis.⁊ debenſ ſolũ relicta a ſubſtituto.aut erat ꝯditio poteſtatiua ⁊ debenſ relicta ab inſtituto tñ: ut h.in.l.itẽ ſi a ſubſtituto. Si v̾o eſt excluſus alio caſu: utputa morte: tũc debenſ relicta a ſubſtituto tñ: ut hac.l.ſȝ ⁊ ſi ꝓ dote.ul.rñ. Si v̾o uiuit ĩſtitutus tñ.tũc relicta tñ debenſ ab inſtituto: ut hac.l.uer.ut ecce ſi uiuit ſubſtitutus tñ debentur relicta a ſubſtituto: ut h.in uer.ſi uero nemo. Quarto caſu ſi neuter uiuit: tũc nulla legata debebunſ: quia ab inte.ſuccediſ: ut hic.in uer.ꝙ ſi neqȝ. Alia plura poſſent dici que ſupra expediui in addi.

a Alui⁹. a limitetur.vid bal. in .l.i.C.de ꝯ ta.⁊ bal.i auc̃.ex cã.de lib.p̃te.i.xiii col. tenet ꝙ h lex ſit correcta ꝑ illaz auc̃.i.iii.op. prime ptis.

b Irilez v .§.ſi adierit.de.l. null⁹. Ipſuz allegat bar.i .l.nõ ſolũ.§. morte. de oper.no.nũcia. in.xiiii. col.

c ℂ Cũ aũt. No.ad.l.i.đ fideicõ.

n **Onnūquā.** ℭOp.de.l.non putauit.§.fi.ſ.e.vbi vn⁹ afficit lucro aliū.So.nō dʒ afficere lucro legatoꝝ: ſʒ hr̄ditatis ſic: qa hr̄ditas ē qſi debita: vt.l.fi.C.d codi.

Si ab uno. ℭOp.i gl.dr̄ h meli⁹.ℨ imo ē deteri⁹: qa ē meli⁹ vt ille teneaꝛ quē teſtator grauat: vt volūtas teſtatoris ſueꝛ: vt.l.i cōditiōeʒ.j.de ꝯdi.ꝛ de. Dicit gl. h iō qa p ℨ ta.fit dtractio certe ptis: iō nō ē equū teneri iſolidū. Si enī nō fieret detractio.ſʒ magis augmētū teneret iſolidū.pbaꝛ.j.d colla.do.l.ſi fuerit.ꝛ.l.fi.ſ.de le.iij. ℭJtē op.j.e.l.nepos. Glo.ſo.vno modo: ꝛ reprobat. quare ſolue vt ibi.

Ex.l.ſequenti.

ℭTeſtm̄ i quo filius eſt pteritus an oīno ſit nullū ꝛ an emācipatus preteritus teneaꝛ preſtare legata.

i **S qui in ptāte.** ℭTex. ibi pſtare etiā exceptis pſonis. ꝛ ē h lex difficilis i tex. Examinem⁹ pncipiū. dicit tex. ꝙ ſu⁹ pterit⁹ rūpit p ℨ ta. ℨ qđ ē nullū ñ pt rūpi: vt.l.qđ vulgo.ſ.ti.i.ꝛ.ſ.de iniu.teſ.l.nā ꝛ fi.℣.poſt defectū.ſʒ pteritiōe filij ſui teſtm̄ ē nulluʒ: vt iſti. de exhe.li.in pn. Dicit gl. teſtm̄ ē nullū ſi fili⁹ vult dicere nullū ſic dicimus i.l.ſancim⁹.§.repletiōem.C.de inof.te.vbi repletio fit ipſo iure ſi petatur. ꝛ idem in cōpenſatione: quia fit ipſo iure.ſi tñ opponatur ab hoie. Ego dico ꝙ teſtm̄ in quo ē fili⁹ pterit⁹ ēt ſi ñ oppōaꝛ ē nullū.ñ enī ē neceſſe ꝙ ānulleꝛ ꝛ petaꝛ ꝙ a iure ānulleꝛ: vt.l.q̄ ſub ꝯditōe.§.fi.ſ.de ꝯdi.iſti. Hic ē ꝙ lex dic ꝙ fili⁹ pterit⁹ venit directo ad petēdū hr̄ditatē. nec pus agiꝛ de nullitate: ſʒ vēit icidēter opponēdū: vt.l.i.ꝛ ibi colligiꝛ.C.de or.cog. Coniūge tñ iſtā gl. ꝛ h tene mēti. Quare ad ℨria dic ꝙ ē nulluʒ de iure ciuili: nō tñ de iure ptorio: vt no.i.l.qđ vulgo.ſ.ti.i. Uel dic ꝙ ē nullū niſi p filiū cōfirmeꝛ: vt.l.filio pterito.ſ.de iiuſ.te.ꝛ ibi dixi pleni⁹ petēdo ℨ ta. vr̄ approbare teſtm̄ de iure ciuili: vt.l.poſthumo.j.de bo. poſ. ℨ ta.ꝛ qđ ibi no.glo.ꝛ doc. ℭUēio ad ſcđʒ rñſum. dr̄ h ꝙ emācipat⁹ ñ pſtat legata.ℨ.j.l.pxi. Dicit gl. qdā h eſtiauerūt: ſubaudi ꝛ male. Alij volētes ſuſtiere iſtos dicūt h logꝛ i emācipato pterito: cui pr̄ fecit iiuriā. vñ min⁹ pōt a pr̄e grauari. ſʒ ibi logꝛ i emācipato iſtituto q hʒ patris volūtatē: iō pōt pl⁹ grauari. ar.p hac ſolone qđ hētis h i ℣.gd ergo.ꝛ.j.pr.§. Uidete iſti videnꝛ velle ꝙ emancipat⁹ q pōt petere ℨ ta.ñ teneaꝛ ad legata. h vr̄ ℨ caſuʒ.l. qui āt.§.pe.ſ.ſi qs omiſ.cau.te.ſm ꝙ ibi itelligūt Dy. ꝛ Ja.de are. Et iō p ſuſtinēdis oib⁹ opi. poſſum⁹ dicere ſic. qñ ſu⁹ ē pterit⁹ aut loqmur i emācipato iſtituto. ꝛ dic vt.l.ſi duo.j.e. Aut ē pterit⁹ emācipat⁹ ᵃ.ꝛ tūc ſi quideʒ emācipat⁹ ſuccedat p ℨ ta. teneꝛ ad legata: vt.d.l.qa āt.§.pe.ꝛ h mō dʒ itelligi h ſm lec.gl. qa iſti male putabāt ſi itelligebāt de emācipato veniēte p ℨ ta. aut emancipatus ſuccedit ab iteſtato p vñ li. qſi teſtō ānullato p pteritionē filij ſui. tūc ex h edcō legata nō debenꝛ. ita pñt itelligi iuriſcōſulti q h eſtimabant. ſʒ bñ debebanꝛ legata p edcm̄. ſi qs omiſ.cau.te.vt.l.quia aūt.§.pe.ſi quis omiſ. cau.te.ꝛ facit.l.ſi filius.e.ti. Sed qūo pōt peti ꝯtra ta. ſi teſtm̄ eſt nullum p pteritionē ſui. Dicam.j.l.pxi.

Ex.§.ſequenti.

ℭQñ debeanꝛ legata cū teſtm̄ irritaꝛ ex cā pteritionis.

Sed ſi unus. ℭJe.§.ē difficil. ℭOp. ad pmū dcm̄ dr̄ h ꝙ ſi ābo petierit bo.poſ.ℨ ta. pſtanꝛ legata tm̄ ꝯiunctis pſonis. Cōtra imo ex pſōa iſtituti debenꝛ ab ipſo iſtituto oib⁹: vt.l.filio.ſ.e.ꝛ.l.vl.§.fi.ſ.de le.iij. So. p portiōe i q̄ iſtitut⁹ fuit debenꝛ legata oib⁹. ſʒ p ea q̄ accreuit p ℨ ta. debenꝛ tm̄ ꝯiūctis pſōis: vt dixi i.l.fi.§.fi.ſ.de le.iij.ꝛ dixi.ſ.e.l.filiū. Jtē op. dr̄ h in ℣.ſʒ ſi ſcriptis.ꝛ ſcript⁹ adiuit ꝛ pterit⁹ petiit ℨ ta. vr̄ ꝙ nō poſſit peti ſm ta. dōec expectaꝛ an poſſit veniri p ꝯtra ta. vt.l.eqſſimū poſt pn.j.de ſm ta. So. h dicit ꝙ adiuit hr̄ditatē.ſ. de iure ciuili. non per bo.poſ. ita no.ſ.ti.i.l.illō.ꝛ doc.i.l.fi.C.de bo. poſ. ℨ ta. qđ itellige vt dicā.j.l.pxi. ℭJtē op. dr̄ h ꝙ ſcript⁹ hr̄s adiēs ex iſtitutiōe teneꝛ ad legata ꝯiūctis pſōis tm̄ ℨ.ſ.ti.i.l.ſi ex plurib⁹.§.ſʒ illō.ꝛ.j.e.l.ſi duo i fi. vbi tenetur oib⁹. So. vna ē ꝙ h corrigiꝛ.l.ſi ex duob⁹.§.ſʒ illō. ꝛ illa corrigiꝛ p.l.ſi duo. ꝛ iſta ē ſatis bōa. Alia ſol. ē ꝙ hic logꝛ i ſuo. ibi i emācipato. Hoc ē falſum: vt dixi i.l.ſi ex duob⁹. Alij dicūt ꝙ h loquiꝛ de ſcripto cui ſuaꝛ hereditas ex vigore iſti⁹ edicti: ꝛ ſic teneꝛ ad legata certis pſonis: vt.ſ.e.l.filiū.§.fi. ſʒ ꝯtraria loquunꝛ i ſcripto qui venit p ꝯtra ta. Jſta ſo. tāgiꝛ i gl. quā tʒ Dy. Jſta ſo. ē ℣a in ſe. ſʒ nō ꝯgruit huic legi: q: h loquiꝛ de ſcripto qui pt venire p ꝯtra ta. Alij ſoluūt aliter i gl. dicētes ꝙ id qđ dr̄ de ſcripto.ſ. qui nō adiuit: ſʒ petijt ꝯtra ta. bñficio pteriti. Jſta opi. lʒ i ſe ſit ℣a nō ꝯgruit lr̄e: quia tex. dicit ꝙ petere potuere nō dicit ꝙ petiere. q̄re tene pmaʒ opi. Uel dic ꝙ h referꝛ opi. quorūdā q̄ ibi reprobaꝛ. ℭJtē op. dr̄ h: quia nō dʒ eū tueri i ea pte i q̄ ē inſtitut⁹. Cōtra.ſ.ti.i.l.nō putauit.§.fi. So. ibi loquitur qñ oēs petierunt ꝯtra ta. h āt iſtitut⁹ adiuit. ℭEt p declaratiōe iſtoꝝ caſuū dic. aut qs pterijt emācipatū vel emācipatos quos ſolus hēbat: ꝛ tūc ſine dubio pſtanꝛ legata pſonis exceptis: vt pʒ p totū hūc ti. aut qs pterijt ſuū vl̄ ſuos quos ſolus hēbat: ꝛ tūc nō pſtātur legata ſiue dicāt nullum ſiue veniāt p ꝯtra ta. vt hac.l.i pn. aut pterijt duos: unuʒ ſuū: aliū emācipatū. ꝛ tūc ſu⁹ nemini dʒ legata. emācipatus ℣o aut venit p cōtra ta. ꝛ tenetur ad legata exceptis pſonis. aut venit ab iteſtato. ꝛ tūc nō tenetur ex hoc edicto: ſʒ ex edcō ſi qs omiſ.cau.teſ. vt dixi i pn.l. aut vnū pterijt ꝛ aliū iſtituit. ꝛ tūc aut pterijt ſuū ꝛ iſtituit emancipatū: ꝛ tūc ſuus nō tenetur ad legata: ſʒ emācipac⁹ oib⁹ vt.j.e.l.ſi duo. aut iſtituit ſuū ꝛ emācipatū pterijt: ꝛ tūc ſuus tenetur ad legata. aut vnū emācipatū pterijt ꝛ aliū iſtituit. tūc aut oēs veniūt p ꝯtra ta. ꝛ tūc pſtabūtur legata exceptis pſonis tm̄ vt h. ꝛ i ℣. ſʒ ſi vnus. aut iſtitutus adiuit ꝛ pteritus petijt p ꝯtra ta. ꝛ tūc extneus iſtitutus pſtabit legata oibus ſm uerā opi. ut.ſ.de ꝯtra ta.l.ſi ex duobus.ꝛ.j.e.l.ſi duo. pteritus aūt debebit legata exceptis pſonis: ut hoc.§.℣.ſʒ ſi ſcript⁹. Si ℣o unuʒ pterijt: aliū exhr̄dauit: tūc dic ut.l.filiuʒ i pn. ꝛ.§.legata.ſ.e.ti.

ℭEx.§.ſequenti.

ℭNon ſufficit legare pro dote niſi ℣e ita ſit: ꝙ facit ad multa.

Ei qui dotē. ᵇℭOp.de.l.i.C.de fal.cau.adiec. So. dicunt quidam h nō fuit expſſa certa q̄titas. ibi ſecus. Uel meli⁹ qñ teſtm̄ irritaꝛ p ꝯtra ta. oʒ ꝙ ℣e dos ſit: qa ad doteʒ iuitaꝛ tāꝙ ad es alienū. ſecus qñ nō irritaꝛ p ꝯtra ta. ita dicit gl. tene mēti iſtū tex. nā.ſ.e.l.i.i pn. dr̄ ſi legatur uxori p dote nā non ſufficit legari p dote niſi ℣e ſit dos. Et hoc facit ad multa. ſi dr̄ in teſtō dedit pro mercantia nō ſufficit niſi uere ſit mercantia. ar. huius.§.

Si extraneo. ᶜCōditio dʒ ipleri i pſona ei⁹ q petijt ℨ ta. h.d. iſte tex.

J duo. ℭJſta ē ſubtilis.l. op. ad pncipiū.ſ.l.pr.ij.rñ. So. vt ibi dixi

s **Proinde.** Jſte.§.hʒ tres lec. Duobus modis legitur i gl. Tertio mō ſm pe. alibi dr̄ h oibus legata pſtari. ꝯtra.ſ.e.l.is qui.§.deſcripto. ſo. ut ibi. Jtē op.j.de ſm ta.l.ſi ſub ꝯditiōe i fi. So. ut i gl. ꝛ bñ. ℭQuero dr̄ h pinde ſi ꝯtra ta. nō accepit. q̄ro ſi nō petijt bo.poſ. ꝯtra ta. q̄liter ſucceſſit. Dicit gl. adiuit de iure ciuili uel petijt ꝯtra ta. ex iſtitutiōe. Jſta pma lec. nō vr̄ ℣a: q: teſtm̄ i quo ē filius ſuus pteritus eſt nullū de iure ciuili. ꝛ iō ñ pōt adiri: ut.l.filio.ſ.de iniu.teſ. Jtē ſcđa vr̄ peior: qa ubi hʒ locū bo.poſ. ſm ta. nō pt hr̄e locū ꝯtra ta. ut.l.equiſſimū.§.expectādi.j.de ſʒ ta. iō iſtitutus nō pōt petere bo.poſ. ſm ta. pp pteritū qui pōt uenire p cōtra ta. iō Ja.de are. tʒ pmā lec. ſʒ ñ rñdet ad cōtrariū ſcm̄. Sʒ Pe. legit hāc.l. tertio mō dicēs ꝙ nō adiuit de iure ciuili nec ſm ta. petijt: quia non pōt ut dcm̄ ē. ſi fuit portio reſuata p hūc ti. ꝛ.l.filiū.§.ſʒ ſi portio.ſ.ti.i. ita dicit Pe. ꝛ Cy. refert i.l.i.C.de bo.poſ.cō

a ℭSq in i ptāte. pteritus emācipatus. Ad intellectum huius materie. vide ſg. in.l.i.C.d ꝯ tabu.

b ℭEi q dotē. vide no. in.l.i.C. de fal.cau.

c ℭSi extraneo. Jn ꝯriū facit.l.q heredi.§. cum hereditas.d ꝯdi.ꝛ dmō. ſo. vt ibi habes in apoſtil. ātiquoꝝ in.xxx.col. d miuſt.te.

tra ta. Sꝫ male: qa alie pſone qbꝰ cōſeruaꝛ portio ꝑ hoc edcm̄ nō pſtaꝛ niſi ꝯiūctis pſonis: vt.l. filiū ī fi.ſ.ti.i. ſed h dꝛ ꝙ pſtāt oibꝰ q̄re tene lec. gl. ſiue dicamꝰ ipꝫ adire de iure ciuili: qa pōt: qa h fuit īſtitutꝰ vnꝰ de veniētibꝰ ab inteſtato. ⁊ ſic tale teſtm̄: lꝫ ī eo ſit filiꝰ p̄teritꝰ de iure ciuili vꝫ: vt.l. ſi duobꝰ. §. ſi pus. ſ. ti.i. ⁊ ibi dixi. Jtē pōt peti ſm ta. qa qd̄ dꝛ ꝙ nō hꝫ locū ſm ta. donec pōt intentari ꝯtra ta. ē veꝝ qn̄ inſtitutus nō eſt in pari gradu cū p̄terito: vt.l. eqſſimū. §. i. de ſm ta. Sed ſi ſunt in pari gradu: tunc nil repugnat ꝙ vnus veniat ꝑ ſm ta. ⁊ alius ꝑ ꝯ ta. ⁊ pn̄t cōcurrere: vt.l. ſed cum patrono in prin. ſ. ti.i.

e **J emācipato.** ¶ Op. ꝙ libereꝛ hr̄s p̄teritꝰ: vt.l. arbitrio. §. fi. ſ. de dolo. Gl. ſoluit: ꝙ h hr̄s ē ī mora. vel fauor pſonaꝝ h īducit: ſꝫ male dicit. q̄re dic ꝙ h hr̄s ſcriptꝰ cōmiſit dolū aduerſus p̄teritū. Vn̄ ꝓpter odiū p̄teriti īteremit rē legatā. iō teneꝛ p̄teritus tāq̄ ſua cl̄pa ſit īterēpta: vt.l. ſi merces. §. ſi culpe. ſ. loca. ⁊ l. pe. in pn̄. ſ. ſo. ma. ſꝫ ſi īteremiſſet ꝑ odiū legatarij: tunc vꝛ res īterēpta cl̄pa legatarij nec tenereꝛ p̄teritꝰ ꝑ eaſdē. l. ſi vo nō interemit rē legatā ꝑ odiū alicuius: ſꝫ ipſiꝰ rei legate: vt quia interemit ſuū ꝑ odiū ipſius ſerui. tūc ꝓcedit diſtinctio gl. Aut heres p̄teritus fuit in mora aut nō. ſed qn̄ nō eſt in mora teneꝛ cedere actionē ꝯtra heredem ſcriptū: vt.l. huic ſcripture. ſ. ad.l. acquil. Sed an occidens teneatur filio preterito. Dic vt in glo.

n **Epos.** ¶ Op. d.l. nōnūq̄ ī fi. ſ. e. Gl. ſol. ibi ⁊ nō bn̄. ſꝫ h ſoluit ⁊ bn̄: quia hic eſt quid imputeꝛ nepoti: quia cum potuit venire per ꝯtra ta. noluit.

b **Onorū.** ¶ Op. ſ. e.l. viril. pꝰ pn̄. Glo. ſol. ibi pſibꝰ mōis. ſꝫ tene illā que ponitur h: quia non habebit legata vltra virilem.

g **J quibus.** ¶ Hic poniꝛ caſus duobus mōis. tene vltimū caſum ſm quem cōiūcte pſone nihil debēt hr̄e de ſeruis qbus libertatē pſtare debebāt: qa teſtator tale legatū nō fecit ꝑ eoꝝ cōmodū: vt pbaꝛ. ſ. e.l. iij. §. item.

i **Nteruenit.** ¶ Opp. ꝙ reqraꝛ tps teſti: vt.l. i. ſ. de reg. ca. So. h loqꝛ qn̄ legatū deficit rōne pſone. ſecꝰ ſi alś: vt ibi no. ⁊ l. iij. §. qn̄ āt. j. de iure fiſci. ¶ Jtē op. de re. du.l. ſi cognitis. vbi reqriꝛ ꝙ ſit ēt tpe mortis. Dicūt qdā ꝙ h forte reqraꝛ: ſꝫ truffa eſt. q̄re dic ꝙ h loquiꝛ qn̄ teſtm̄ īpugnaꝛ ꝑ ꝯtra ta. vn̄ ꝙ ſit de liberis ſi reqriꝛ ex diſpoſitiōe defūcti: ſꝫ ex diſpoſitiōe iuris. ſꝫ ibi loqꝛ qn̄ reqriꝛ ꝙ ſit de ꝯiūctis ex diſpoſitiōe defūcti. ¶ Jtē op. iſti. de here. iſti. §. ī ex̄neis. vbi tria tpa reqrunꝛ. Dicūt qdā ꝙ h forte reqrunꝛ. ſꝫ dic ꝙ ibi loquiꝛ ī hr̄ditate h ī legatis. Preterea h qn̄ rūpiꝛ teſtm̄ per ꝯtra ta. ibi nō. ſꝫ mere ibi ex diſpoſitione defuncti ſucceditur.

Ui filium. ¶ Jbi petere poſſe. ſ. beneficio preteriti.

q **Js cuius.** ¶ Jſte. §. eſſet ſatis facilis: niſi qꝛ gl. ītricat ipꝫ. Diciꝛ h emācipatū filiū p̄teriit. q̄ro de quo filio emācipato loqꝛ. Dicit glo. ꝓmo de emācipato. ſ. pr̄e iſtiꝰ nepotis. ⁊ ſm h iuriſcōſultꝰ h nō rn̄det qōni. ⁊ h mō loqꝛ gl. q̄ īcipit nō rn̄det. Glo. reprobat iſtā lec. qꝛ ſi h eēt veꝝ p̄tor ñ tuereꝛ nepotē ꝑ h edcm̄. ſed de iure cōi tuereꝛ: qꝛ nēo cōmitteret edcm̄: qa pr̄ datus ī adoptōeꝫ nō cōmittit edcm̄: vt.l. nō putauit. §. ī adoptōeꝫ. ſ. ti.i. Alij volētes ſuſtinere gl. q̄ īcipit nō rn̄det. legūt alio mō ꝙ iſte nepos fuit īſtitutꝰ ⁊ fuit p̄teritꝰ aliꝰ filiꝰ nō pr̄ ipſiꝰ. Et ſi dicis ñ pōt ei cōmitti ex̄ñti in aliena familia. ꝯcedo ꝙ pr̄ eū p̄cedit. ergo erit tuēdꝰ. ⁊ h vult dicere gl. q̄ īcipit pr̄eꝫ. ibi qa pr̄ eū p̄cedit. ⁊ ſm hoc illa gl. q̄ īcipit nō rn̄det. expone ꝑ pr̄em. i. ꝓ pr̄eꝫ. Jtē ī gl. p̄cedēti q̄ īcipit pr̄eꝫ ibi. §. filiū. dic imo. l. ſi emācipatus. §. i. ⁊ ibi no. Jtē in filio primi gradus exiſtenti in adoptiua familia. alia lec. poniꝛ in glo. que eſt clara.

¶ De collatione bonoꝝ. Rubrica.

¶ Quia illi qui petunt ꝯtra ta. teneńꝛ ꝯferre. ideo pōiꝛ ti. de colla. bo. Querit glo. qd vult dicere iuriſcōſultus duꝫ dicit de collatione. Dic vt in glo. ⁊ bene. alias aliter accipiꝛ pro collatione. ſ. quā faciūt plures bibētes. Jtē accipiꝛ pro quadā ratiocinatione quā faciūt aliqui ſup aliquo dubio. Jtē pro cōparatione.

b **Jc titulus.** ¶ Jſta rō quā ponit tex. non vꝛ va: qa ſm hoc ēt ſuus emācipato ꝯferret. Cōtra.l. ſi emācipati. C. e. ⁊ ēt emācipati inter ſe. ꝯtra hāc.l. §. fi. iō ꝓ tollenda iſta dubitatione gl. declarat. nā ſm iſta tpa qcqd filius q̄rebat: q̄rebat pr̄i: vt.l. plꝫ. ſ. de acq. here. ⁊ l. i. j. ſi a pa. qs fu. ma. ī gl. Jllud vo qd̄ q̄rebat filius emācipatus hēbat ſibi ꝓpriū. ergo erat ꝙ emācipatus hēret p̄tē bonoꝝ pr̄onoꝝ ⁊ in qbus erat lucrū filij in ptāte: niſi emācipatus cōferret ea q̄ lucratus fuerit. ⁊ ita vult dicere iſte tex. que ratio ceſſat ſi tractamus de collatione fienda ab emancipato alij emācipato. Jtē ceſſat etiā ſi tractamus de collatione fienda a ſuo ipſi emācipato: quia ſuus oīa queſiuit pr̄i. materiā collationis dicā. j. ti. i. l. pater filium.

Jnter eos. ¶ Collatio fit īter eos q petunt ꝯ ta. de iure cōi: ſiue d iure ſpāli. b. d. ¶ Op. īter emācipatos nō ē locus collatiōi: vt. C. e.l. ſi emācipati. ⁊ j. e.l. §. fi. So. ītelligatis īter eos: ſed nō oēs: quia nō ꝯferūt emācipati īter ſe. ¶ Jtē op. de.l. filiū. §. videamus. ſ. ti. ij. So. daꝛ his qui ſuccedūt eodē iure. ſecus ſi diuerſo iure ſuccedūt. ¶ Jtē op. C. e.l. illā. vbi ī ſuccedētibus de iure ciuili hꝫ locū collatio. So. illd̄ de iure nouo. nā olim non habebat locum niſi in ſuccedentibus de iure pretorio. dicam in.l. pater filium. Jtē venio ad ver. plane. ⁊ q̄ro exēplum. dic vt in glo. ⁊ bene.

Ex. §. ſequenti.

¶ Emācipatus q̄liter ſuis conferat cum venit per ꝯtra tabu. Et an collatio habeat locum ab inteſtato.

Si ex dodrāte. ¶ Emācipatꝰ veniens per ꝯtra ta. ꝯfert ſuo ꝓ ea p̄te quā ſibi aufert. ⁊ ſi nihil aufert collatio ceſſat. b. d. vſqꝫ ad. §. ibidem. ⁊ ē difficilis. §. ¶ No. tex. in v. totiēs. dꝛ h ꝙ ꝓ ea p̄te ꝯfert: ꝓ q̄ p̄te aufert. cōtra imo plꝰ cōfert q̄ aufert: vt. j. e.l. §. fi. ⁊ j. l. pri. §. ſi tres. ⁊ l. p̄tor. §. iul. Huiꝰ timore ſūt ī gl. v. ſol. ⁊ q̄libet difficilis. Una eſt ꝙ h expōaꝛ ꝯfert. ſ. oīa ſua bōa ꝓ illo q̄drāte. Nō eſt bōa: quia iſta. l. eēt īpoſita vbis ⁊ nullū effectū haberet. Alia ſo. ē ꝙ ll. ꝯtrarie ītelligaꝛ ſm iſtā: vt lꝫ ī illis dicaꝛ cētū vel ducēta hēbat. dic. ſ. ꝯferēda. ſꝫ hēbat alia q̄ non veniebāt ꝯferēda. Gl. rephēdit ꝑ. l. p̄tor. §. iul. ⁊ ꝑ. l. ſe. §. ſi tres. Alia ſo. ē aut emācipatus ſuccedit ab īteſtato ⁊ ꝯfert oīa: vt ibi. Aut ꝑ ꝯtra ta. ⁊ tūc ꝯfert ꝓ ea p̄te quā aufert. Jſtā rephēdit gl. ꝑ. l. p̄tor. §. iul. j. e. ti. Glo. ergo ſol. q̄rto mō ſolēniter dicēs aut filius ſolus eſt inſtitutus ⁊ nullus alius. ⁊ tūc emācipatus ſemꝑ cōfert totū: vt. ll. ꝯtrarijs. aut ē īſtitutus ex̄neus cum filio. ⁊ tūc ꝯfert ꝓ ea p̄te quā aufert ſuo. nō pro ea quā aufert ex̄neo. Sꝫ vꝛ ꝙ iſta ſo. non hēat rōnē ī ſe: quia nihil ad fcm̄ vtrū filius ſolus fuerit īſtitutus. nā tūc emācipatus aufert ſolū dimidiā. ⁊ ſic tūc ꝓ dimidia deberet ꝯferre: vt hac. l. ⁊ ſic iſta nō vꝛ va ſo. ſꝫ magis caſuum variatio. Cy. tāgit. C. e. l. ſi ue emācipari in fi. ⁊ nihil examinat. ſꝫ dic ꝙ iſta ſo. eſt optima. ⁊ vba iſtius gl. ⁊ tex. debēt intelligi ſic. ꝓ ea parte quā emācipatus aufert ſuo de portiōe debita ipſi emācipato. ꝓ ea p̄te ſi nihil aufert nihil ꝯfert: vt hic ſi totā portionē ſibi debitā a ſuo aufert totū qd̄ hꝫ ſibi ꝯfert. ita loquunꝛ ꝯtraria. Et ſi dicis imo non aufert ſuo niſi dimidiā. ergo ꝓ dimidia dꝫ ꝯferri. Rn̄. dimidiā tm̄ aufert. ſ. hr̄ditatis pr̄ne. ſꝫ illa dimidia ē totū qd̄ ſibi debeꝛ. iō totū qd̄ hꝫ ꝯfert. ita loquunꝛ leges ꝯtrarie. Ad vnū tm̄ aduerte ꝙ id qd̄ hic dꝛ ꝙ cōfert ꝓ q̄drāte. nō ītelligas ꝙ q̄drātē tm̄ ſuoꝝ bonoꝝ debeat cōferre emācipatus. ſꝫ cōfert dimidiā bonoꝝ ſuoꝝ. ſicuti enī aufert a filio ſuo dimidiā portiōis ſibi emācipato debite. ita dimidiā bono

d **J duo** e **§. pin** de valet. Cōtrariū tenet bar. i. l. poſthumo. de ꝯ ta. ſed hoc limita niſi par in gradu ipſi p̄terito eēt īſtitutus: qꝛ tunc tꝫ teſtm̄ ēt de iure ciuili vel ſm euꝫ in. d. §. ſi prius. Jdē ſi qcunqꝫ poſt filiū ſucceſſurus ab inteſtato eſſet inſtitutus. ſed vtrūqꝫ dcm̄ videꝛ falſū. ⁊ ꝯ. l. poſthumos. §. idē ⁊c. ⁊ i. l. filio de iniuſt. te. vbi tm̄ recōualeſcit d iure p̄torio. ſi p̄teritus decedat viuo teſtatore vel poſt mortē teſtatoris approbet teſtm̄ ⁊ per pau. de ca. in. l. ſi filius q in pn̄. de lib. ⁊ poſt hu.

¶ De collatiōe bonoꝝ. Rubrica.